

IRODALMI SZEMLE

a) Hazai irodalom.

Dévay Biró Mátyás hittani kézikönyve: AT TIZ PARANTSOLATNAC. AH HIT AGAZATINAC, AM MI AT'A'NCNAC AES AH HIT PETSÄETINEC RÖVIDEN VALO MAG'ARA'ZATT'A. MAT'AS DEVAL. — *Szilády Áron* jegyzeteivel kiadja a Magyar Tud. Akadémia, Budapest, 1897., Franklin-társulat nyomdája. 142. lap, kis nyolczadrétben, korhú betűkkel. Ára?

A Magyar Tudományos Akadémia a ritkább és becsesebb régi magyar könyveket hasonmásos vagy korhú nyomásban egymásután kiadja. E nagybecsű sorozatban immár *Komjáthy* Benedek Pál levelei (1534), *Pesthy* Gábor Új-testamentoma (1536), *Telegdi* Miklós Keresztyénség fundamentomi (1562), *Szegedi* Gergely énekeskönyve (1569) és Dévay Biró Mátyás hittani kézikönyve jelent meg, mindannyia *Szilády Áron* szakavatott irodalomtörténeti jegyzeteivel ellátva, melyek valóságos irodalomtörténeti kincses bányák.

Dévay fent czimzett könyvének, mint a jegyzetekben olvassuk, egy teljes és egy csonka példánya ismeretes. Amaz az Erdélyi Múzeum könyvtárában őriztetik, emez pedig a Magyar Tud. Akadémia könyvtárában. Már ritkaságánál sem maradhatott hát ki a régi magyar könyvek sorozatából. Nyomtatásának helyéről és idejéről nincs benne szó. Azt, hogy Krakkóban Vietoris által nyomtatott, megállapította Szabó Károly; a nyomtatás évét, mely eddig csak hozzávetés tárgya volt, most Szilády Dévaynak a jegyzetekhez csatolt kilencz leveléből egész biztosan megállapítja, *bebizonyítván, hogy a könyv az 1538-ik év elején nyomtatott.* De földeríti Dévay életének eddig homályban volt néhány mozzanatát is. A végkövetkeztetéseket Szilády a Jegyzetek végén a következőkben foglalja össze:

Ezek szerint Dévay 1536 őszén maga gyógyítása s kész művei kiadása végett utazott külföldre. Latin műve nem Bázelen,

hanem Nürnbergben nyomatott. — Wittenbergből ha haza jött is, azonnal Krakkóba ment, hol hittani magyar műve nem 1543 után, hanem 1538 elején került ki Victoris sajtója alól. Ennek a példányait vitte magával Werner György Prágába; ezekből küldött Serédy Gáspár Nádasdy Tamásnak, Perényi Péternek. Ennélfogva *Dévay 1538-tól kezdve határozottan a helvét irányhoz csatlakozott.* Krakkóból 1538 tavaszán haza jövén, Ujváron állapodott meg. Nádasdy Tamáshoz való viszonya nem változott.

E kérdések tisztázásával nagy szolgálatot tett Szilády a magyar irodalom- és egyháztörténetnek. A szép nyomás és kiállítás diszere válik a Franklin-társulat nyomdájának. Sz. F.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium története. Az 1894/95. évi Értesítőben. Írta *Koncz József* tanár. Marosvásárhely, 1896. a kollégium betűivel. 756 lap, nagy nyolczadrétben, számos képekkel. Ára?

Ez is millennáris tanügyi monográfia, még pedig a legjavából. Már 756 lapos terjedelmével imponál, még inkább tartalmának érdekes részleteivel s a benne megnyilatkozó szorgalom erejével. A ki átolvassa, teljes készséggel csatlakozik ahhoz az elismeréshez, melyben a közoktatásügyi miniszter a mű nagyszorgalmú szerzőjét, Koncz József tanárt részesítette.

A nagy munka nem alkalmi termék. Első felét már 1883-ban megírta és kiadta, második felét azóta készítette el s most együtt adta ki szerzője. Ez a több évig tartó munkásság különösen az adatok gondosságában és kritikai megrostálásában előnyösen meglátszik.

A terjedelmes mű három részre oszlik. Az I. rész ismerteti a székely (később marosvásárhelyi) partikula iskola történetét 1557-től 1672-ig (10—112 lap). A II-ik rész közli a sárospataki—gyulafehérvári bujdosó kollégium történetét 1672-től 1718-ig (113—176 lap). A harmadik rész első fele megismerteti a sárospatak—gyulafehérvár—marosvásárhelyi kollégium történetével 1718-tól 1896-ig, még pedig e korszak első felében a tanárok életrajza (117—511 lap), második felében a tanügy története (511—632), a kormányzat és iskolai belső élet (632—660), majd az alapítványok és a könyvtár története (661—718 l.), végül a kollégium helyiségei és építkezései vannak ismertetve.

Ebben a keretben alapos, részletes és kritikailag is érdemes külső és belső történetét nyújtja szerző a marosvásárhelyi kollégiumnak, mely 1557-től, tehát közel negyedfélszáz esztendő óta sok viszontagságot, de sok szép időt is látva, példás buzgósággal és hűséggel szolgálja a protestáns kultúra és irodalom hivatását s e